

'Vissenwaterfunctie' communiceert het best

Kennis- en gebiedsmakelaar Hans Roodzand (HHNK) werkt aan mentaliteitsverandering

als schakel tussen beleid en praktijk

— Olav Lammers

De Nederlandse waterschappen zijn niet creatief genoeg in het vinden en aanwenden van subsidiemogelijkheden. Op dat gebied is een behoorlijke slag te maken, want er is nog heel wat binnen te halen.

— Dat zegt Hans Roodzand, werkzaam bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Hans is 'kennismakelaar' en fungeert als de spin in het web tussen beleidsmakers en praktijkmensen. 'De helft van mijn werktijd bestaat uit kletsen en dat doe ik graag. Ik heb er lol in een verhaal te vertellen'

— Roodzand doet zichzelf daarmee te kort; hij weet op geheel eigen wijze mensen en ideeën bij elkaar te brengen en ook kennis en financiële bronnen aan te geven waardoor snel resultaten geboekt kunnen worden. 'Ik houd mij bezig met de implementatie van het beleid. Dat wil zeggen er zorg voor te dragen dat het uitgezette beleid zo goed mogelijk aansluit op de praktijk. De beleidsmensen houden zich bezig met de beantwoording van de 'wat-vraag', ik probeer de 'hoe-vraag', voorzien van kennis en keuzemogelijkheden naar het veld te brengen en, zoals wij bij het hoogheemraadschap gewend zijn, actief om te zetten in 'doen'.

— De, zoals hij zelf zegt, 'mislukte marinier' trad na een HBO-studie als aquatisch ecooloog, 27 jaar geleden in dienst bij het bacteriologisch laboratorium van het toenmalige Uitwaterende Sluizen in Edam. Via 'interne job-hopping' heeft hij zich vervolgens beziggehouden met de hydrobiologie, macro-fauna en advisering op het gebied van de waterkwaliteit.

— De helft van zijn veertigjarige werkweek besteedt Hans momenteel aan het hoogheemraadschap. Voor de andere helft is hij uitgeleend aan De Groene Long als gebiedsmakelaar. De Groene Long (in 2006 overgaand in Nationaal Landschap Laag-Holland) is de naam voor de regio tussen Amsterdam, Alkmaar, Zaanstad en Hoorn; een karakteristiek gebied met afwisselend waterrijke veenweiden en dieper gelegen droogmakerijen. De betrokken gemeenten hebben samen met de provincie, het hoogheemraadschap, LNV en VROM de handen in elkaar geslagen om dit typische Hollandse landschap te behouden, te versterken en te vernieuwen. Alle aspecten worden daarbij op elkaar afgestemd: waterbeheer, natuur, recreatie, agrarische activiteiten, wonen etc. De doelstelling moet worden bereikt middels een groot aantal projecten binnen het gebiedsprogramma waarvoor de deelnemende partijen subsidies verstrekken. Het gebied is in acht

afzonderlijke deelgebieden ingedeeld en het hart van het gebiedsprogramma De Groene Long wordt gevormd door de zogenaamde interventies: tien speerpunten die door de investeerders voor het gebied zijn aangegeven en waarop zij projecten willen uitvoeren. Voor twee van die interventies is Hans Roodzand de gebiedsmakelaar: verbetering van de waterkwaliteit en duurzaam beheer van natuurgebieden verbeteren.

— Implementatie van beleid betekent in de optiek van Hans Roodzand werken aan mentaliteitsverandering, zowel naar de beleidsmakers (hoe speel je in op de praktijk) als naar de 'doeners' in het veld die zich er van bewust moeten worden dat dingen kunnen veranderen. 'Het gaat mij om het samenwerken in de juiste verhoudingen. Voor het uitwisselen van kennis is vooral vertrouwen nodig. Traditionele beschouwingen werken beklemmend. Specialistische kennis wordt pas maatschappelijk relevant als die kennis kan worden ingezet bij daadwerkelijke problemen en projecten. En er zit heel veel kennis bij de mensen in het gebied, zowel individueel als bij organisaties. In het contact met de mensen laat ik hen eerst hun visie en problematiek uitleggen, dan vertel ik iets over het beleid om vervolgens de vraag voor te leggen hoe we elkaar van dienst kunnen zijn. Mijn ervaring is dat daarvoor ruimte ontstaat voor experimenteren,

mobiliseren en ondernemen. Daarbij moet je niet bang zijn voor slakken sporen; leg maar dingen in de week.'

— Het waterbeheer is altijd afgestemd geweest op de (landbouw)productie: het water moest er snel in en uit. Beheer en onderhoud was daar op afgestemd. Alleen algemeen voorkomende planten en dieren kunnen een dergelijke aanpak weerstaan; de variëteit is laag. De laatste jaren heeft Roodzand aan den lijve ervaren dat er een omslag plaats vindt naar de belevingswaarde van water. Het moet er mooi uitzien en dat kan alleen door verhoging van de

biodiversiteit, zowel in het water als langs de oever (natuurvriendelijke oevers).

— Hans Roodzand: 'Waterkwaliteit heeft voor iedereen weer een andere betekenis: Voor de een moet het water geschikt zijn voor veedrenk, voor de ander om de moestuin te besproeien, om te zwemmen, te roeien en noem maar op. Daarnaast zijn in het waterbeheer in Nederland aan verschillende functies ook verschillende eisen gesteld, die vaak conflicterend kunnen zijn. Denk aan rioolontvangend water en zwemwater. Dat is voor veel burgers moeilijk te bevatten. Daarom hebben wij bij het hoogheemraad-

schap het begrip 'vissenwaterfunctie' geïntroduceerd; een alles omhullende functie. Als een vissoort in staat is zijn hele levenscyclus te kunnen doorlopen, is er sprake van een goede waterkwaliteit, een goed watersysteem. Waterkwaliteit is dan niet alleen de chemische samenstelling, maar ook de inrichting van oevers en zelfs het kwantiteitsbeheer. De vissenwaterfunctie heeft als bijkomend voordeel dat de vis, als toppredator in het ecosysteem, informatie verstrekt over het eronder gelegen voedselweb. Het beheer en de inrichtingsplannen, en nu ook de onderhoudsplannen, zijn bij ons hoogheemraadschap geheel afgestemd

Subsidieportal gepresenteerd Samenwerking onontkooombaar

Op een subsidieportal die sinds zeven september in de lucht is, moeten waterschappen zoveel mogelijk informatie kunnen vinden over voor hen beschikbare subsidies.

— Jasper Dik

op vissenstreefbeelden. Dat is uniek voor Nederland en speelt helemaal in op de eisen die de Europese Kaderrichtlijn ons stelt. En niet minder belangrijk is dat met deze methode het beleid veel makkelijker is te communiceren naar collega's en ingelanden. Bijna iedereen kent de vissen. Alleen al in Nederland zijn er meer dan een miljoen sportvissers. Vissen vertellen niet alleen iets over de waterkwaliteit, maar over het hele watersysteem.'

— Mede in het kader van De Groene Long, loopt op dit moment een experiment in de Kalverpolder bij Zaanstad. Om de gewenste vissoorten terug te krijgen die bij een goede waterkwaliteit horen, is baggeren zeer belangrijk. In samenspraak met o.a. Staatsbosbeheer en de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij wordt in de Kalverpolder extra diep gebaggerd. Hans Roodzand is degene die de partijen bij elkaar brengt en ook zorgt voor de kennisbundeling en subsidiemogelijkheden, want geld is vaak een breekpunt. Daarnaast probeert Hans ook projecten op te zetten die leiden tot een inkomensverbetering van de agrariërs. 'De agrariërs hebben het karakteristieke landschap gevormd en moeten er dus zeker bij worden betrokken, zowel kleinschalig als grootschalig. Dat heeft geleid tot de zogenoemde Groene Diensten: de agrariërs worden ingezet voor het

maaien van slootkanten en het baggeren van sloten wat voorheen door het hoogheemraadschap werd gedaan. Wij faciliteren hen bij de aanschaf van baggerpompen en ik zorg er bovendien voor dat zij 30 procent subsidie bij de aanschaf vangen. Het animo is enorm groot. Volgend jaar zijn op die manier al 35 agrariërs actief, voornamelijk jonge boeren die een toekomstgerichte bedrijfsvoering hanteren en ook een brede kijk hebben. Bovendien doet de agrarische natuurvereniging Waterland ook nog eens de monitoring. Tien tot vijftien procent van het inkomen van de agrariërs kan via de groene diensten worden binnengehaald en dat is in deze tijd een welkome aanvulling voor de boeren.

— Het tot nu toe behaalde succes is volgens Hans Roodzand een kwestie van veel praten, veel wederzijds begrip tonen en vooral de nadruk leggen op de onderlinge afhankelijkheid van alle partijen die allemaal gebaat zijn bij een goede afstemming van belangen. 'Er moeten wel eens conflicten worden opgelost en veel tijd worden besteed om het vertrouwen van de ander te winnen', zegt Hans. Maar elke keer weer lijkt hij daarin te slagen. Vindingrijkheid, kennis en praten zijn de wapens die hij daarbij in de strijd werpt. Iedereen kan zich waarschijnlijk de kwestie herinneren van de boer in Noord-Holland die zijn koeien zag

sterven als gevolg van het drinken uit een sloot waarop een riooloverstort uitkwam. De vertrouwensrelatie tussen de agrariërs en het hoogheemraadschap heeft toen een flinke deuk opgelopen. Hans heeft vervolgens alle betrokken agrariërs persoonlijk bezocht en alle riooloverstorten in een Gis-kaart opgenomen en risicovolle overstorten aangepakt. Zodra er een klacht binnenkomt en op de Gis-kaart een riooloverstort wordt waargenomen, komt het hoogheemraadschap onmiddellijk in actie. Het vertrouwen is daarmee weer helemaal hersteld en er zijn geen meldingen meer binnengekomen over zieke koeien. Een prima basis om verder te praten over andere zaken die in het belang zijn van zowel de boer als het hoogheemraadschap!

Informatie: www.degroenelong.nl

P lechtstatig verliep de opening van de subsidieportal voor waterschappen niet. Weliswaar was het een beetje een officieel moment, zoals een van de initiators van de werkgroep subsidies Dick Moll zei, zijn druk op de knop bracht in een zaal van waterschap Zuiderzeeland Abba aan het schallen met Money, money, money (Must be funny/In the rich man's world), waarmee kennelijk het gevaar van officieel-doenerij was bezworen. Maar al hadden de organisatoren vervolgens nog Abba's verzamelde werken van begin tot eind ten gehore gebracht, het had niet kunnen verhullen dat zij nogal trots zijn op de portal die op zeven september werd gepresenteerd. De bedoeling is dat waterschappers die zich

in hun organisatie met subsidies bezighouden op het portal kunnen inloggen, om daar, behalve van beheerder PNO Consultants afkomstige subsidie-informatie, ook door hun collega's bij andere waterschappen opgedane wetenswaardigheden en ervaringen aan te treffen. Zo is bijvoorbeeld in twee toptienden, een positieve en een negatieve, na te gaan welke subsidies aan waterschappen de beste en de beroerdste kansen bieden, en kunnen waterschappers over de beschikbare subsidies schrijven wat hun ervaring was met de aanvraag.

— De portal is het resultaat van de inspanningen die de werkgroep subsidies de afgelopen twee jaar heeft verricht. Het plan ervoor werd gelanceerd op een bij-

eenkomst bij Waterschap De Dommel, in november 2003, waarna het de vraag was hoeveel waterschappen deel zouden willen nemen. Het werden er vijftientig. Dick Moll, die zich bij AGV-DWR met subsidies bezighoudt: 'Het is belangrijk dat de subsidiecoördinatoren in den lande elkaars kennis kunnen delen. Alle waterschappen zien daar kennelijk de noodzaak van in.' Zijn collega Kees van Kapelle bij Vallei en Eem: 'Waterschappen krijgen door het Nationaal Bestuursakkoord Water en de Europese Kaderrichtlijn Water steeds meer taken te verrichten. Tegelijk zit op alle andere inkomsten van de waterschappen een rem, mogen de lasten niet te veel stijgen. Bovendien stellen subsidies ons in staat transparant te werken. We weten voor welke doelstellingen